

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2024. gada 14. maijā
(OR. en)

9301/24

AUDIO 56
CULT 47
TELECOM 165
DIGIT 126
SOC 329
EDUC 155
EMPL 190

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Temats:	Padomes secinājumi par atbalstu ietekmētājiem kā tiešsaistes satura veidotājiem

Pielikumā pievienoti tematā minētie Padomes secinājumi, ko Padome (Izglītība, jaunatne, kultūra un sports) pieņēma 2024. gada 13. un 14. maija sanāksmē.

Padomes secinājumi par atbalstu ietekmētājiem kā tiešsaistes satura veidotājiem

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ŅEMOT VĒRĀ TO, KA

1. Ietekmētāji ir daļa no globālās mediju ekosistēmas. Tā kā sociālie mediji un video koplietošanas platformas, ko izmanto ietekmētāji, ir daudzu eiropiešu ikdienas sastāvdaļa, ietekmētājiem ir arvien lielāka ietekme uz tiešsaistes saturu un informāciju, ko eiropieši regulāri patērē.
2. Sociālie mediji un video koplietošanas platformas kļūst par neatņemamu elementu personisko uzskatu, uzvedības, sociālās iesaistes un identitātes veidošanā, tostarp psihosociālajā attīstībā, jo īpaši pusaudža vecumā. Pateicoties ietekmētāju daudzveidībai, gandrīz ikviens var atrast tiešsaistes kopienu un stiprināt savu piederības sajūtu. Tāpēc ietekmētājiem var būt pozitīva ietekme uz savu auditoriju.
3. Tomēr papildus šai pozitīvajai ietekmei ietekmētāju veidotais saturs un viņu rīcība tiešsaistē var arī kaitēt cilvēkiem un sabiedrībai kopumā. Viņu auditorijas, jo īpaši nepilngadīgo, psihoemocionālo un fizisko veselību var negatīvi ietekmēt tiešsaistes videi raksturīgie riski, piemēram, kiberbulings, maldinošas informācijas izplatīšana vai dezinformācija un neveselīga sevis salīdzināšana ar ietekmētājiem. Turklāt dažu ietekmētāju izplatīta maldinoša informācija un dezinformācija var arī radīt negatīvas sabiedrības mēroga sekas tādās jomās kā sabiedrības veselība un demokrātija.

4. Ietekmētāju ietekme sniedzas tālāk par viņu komercdarbību. Viņu ietekme uz savu auditoriju var būt tik liela, ka tā spēj ietekmēt demokrātisko attieksmi, vērtības un politiskos uzskatus, kā arī veselību, personisko attieksmi un karjeras lēmumus. Viņiem ir jāapzinās sava ietekme, un viņiem vajadzētu būt nepieciešamajām prasmēm, lai to pārvaldītu un veicinātu pozitīvu un konstruktīvu klātbūtni tiešsaistē.
5. Ietekmētāji izmanto savas tehniskās un radošās prasmes, lai veidotu un rediģētu saturu. Viņiem vajadzētu būt medijpratības prasmēm, piemēram, analītiskai un kritiskai domāšanai, un viņiem būtu jārīkojas atbildīgi. Ietekmētājiem vajadzētu būt atbildības sajūtai pret savu auditoriju un izprast savas rīcības, tostarp savas komercprakses, iespējamo ietekmi. Jo īpaši viņiem būtu jāapzinās, ka maldinošas informācijas izplatīšana, dezinformācija, naida runa tiešsaistē, kiberbulings un cita nelikumīga vai kaitīga satura kopīgošana var ietekmēt viņu auditoriju un tās labbūtību. Turklāt viņiem būtu jāzina, kā pienācīgi reaģēt, saskaroties ar šiem jautājumiem.
6. Ietekmētājiem ir būtiska ietekme uz cilvēkiem, kopienām, sabiedrību kopumā un mediju ekosistēmu. Palīdzot viņiem izprast attiecīgos juridiskos pienākumus un savas tiesības, kā arī stiprinot viņu medijpratības prasmes un atbildīgu uzvedību, ieguvēji būtu gan ietekmētāji, gan viņu auditorija, un tādējādi tiešsaistes mediju vide kļūtu drošāka.

7. Par nepilngadīgo ietekmētāju (no angļu val. – *kidfluencer*) labbūtību un informētību par atbildīgu uzvedību tiešsaistē atkarībā no viņu vecuma ir atbildīgi viņu vecāki, aizbildņi vai citi pieaugušie aprūpētāji. Šī atbildība samazinās, nepilngadīgajam ietekmētājam kļūstot vecākam. Vecākiem, aizbildņiem un aprūpētājiem pašiem būtu jānoskaidro attiecīgie juridiskie pienākumi un tiesības un jādara šie pienākumi un tiesības zināmas arī saviem nepilngadīgajiem ietekmētājiem, kā arī jāstiprina viņu medijpratības prasmes un atbildīga uzvedība.
8. Daudzos gadījumos valsts regulatīvās iestādes vai citas kompetentās struktūras jau informē ietekmētājus par attiecīgajiem tiesību aktiem un pārbauda viņu atbilstību piemērojamajiem tiesību aktiem, piemēram, audiovizuālo pakalpojumu regulatori pārbauda atbilstību normatīvajiem noteikumiem, ar kuriem īsteno Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu (AVMPD) ¹, un patērētāju tiesību aizsardzības iestādes un citas kompetentās struktūras pārbauda atbilstību ES tiesību aktiem patērētāju tiesību aizsardzības jomā, piemēram, Negodīgas komercprakses direktīvai (NKPD) ² un Patērētāju tiesību direktīvai (PTD) ³.
9. Ietekmētāju izmantoto tiešsaistes platformu politika, saskarnes, funkcijas un algoritmi, kā arī pienākumi, kas izriet no ES tiesību aktiem, kuri reglamentē šīs platformas, iespaido ietekmētāju darbības un viņu veidoto saturu.

¹ OV L 95, 15.4.2010., 1. lpp. un OV L 303, 28.11.2018., 69. lpp.

² OV L 149, 11.6.2005., 22. lpp.

³ OV L 304, 22.11.2011., 64. lpp.

10. Ietekmētāji ir ļoti daudzveidīga grupa, kuriem ir vien dažas pārstāvības organizācijas, kas varētu uzņemties atbalsta lomu. Ir gan vietēja mēroga, gan starptautiskas ietekmētāju aģentūras, taču tās galvenokārt nodarbojas ar to ietekmētāju uzņēmējdarbības interešu pārstāvību, ar kuriem tās sadarbojas.
11. Esošā ES medijpratības un digitālās pratības politika ir vērsta uz ietekmētāju auditorijas, tostarp nepilngadīgo, digitālajām prasmēm un kompetencēm, lai palīdzētu viņiem kritiski izvērtēt ietekmētāju veidoto un izplatīto tiešsaistes saturu. Tas ietver kritiskas izpratnes veidošanu par komerciālajām un sabiedrības interesēm, kas var būt pamatā izveidotajam saturam, un noturības veidošanu pret neveselīgiem tiešsaistes paradumiem un kaitējošu praksi, tostarp maldinošas informācijas izplatīšanu un dezinformāciju.
12. Papildus esošajām iniciatīvām, kas vērstas uz ietekmētāju auditorijas medijpratību, ir jāturpina stiprināt pašu ietekmētāju medijpratības prasmes un atbildīgu uzvedību.

ATGĀDINOT TO, KA

13. Tiesības uz vārda un informācijas brīvību ikvienam, tostarp ietekmētājiem un viņu auditorijai, ir nostiprinātas ES Pamattiesību hartas 11. pantā.
14. AVMPD var piemērot ietekmētāju darbībām tiktāl, ciktāl to darbības atbilst audiovizuālo mediju pakalpojumiem, un dalībvalstis šajā jomā izmanto dažādas pieejas ⁴. Direktīva nosaka prasības, kas saistītas ar tādiem jautājumiem kā audiovizuālo komercpaziņojumu pārredzamība un taisnīgums un nepilngadīgo un citu neaizsargātu grupu aizsardzība pret potenciāli kaitīgu saturu. AVMPD paredz arī īpašus noteikumus par audiovizuālo saturu video koplietošanas platformās, un tie iespaido to, kā ietekmētāji darbojas šajās platformās un viņu sniegtā satura kvalitāti. Visbeidzot, AVMPD arī veicina visu video koplietošanas platformu lietotāju medijpratības prasmes, proti, gan to lietotāju prasmes, kuri izmanto video koplietošanas platformas, lai patērētu saturu, gan to, kuri video koplietošanas platformas izmanto, lai izplatītu pašu veidotu saturu. To panāk, pieprasot video koplietošanas platformām nodrošināt medijpratības rīkus un pieprasot dalībvalstīm veicināt minētās prasmes un veikt pasākumus to pilnveidošanai.

⁴ Sk. Eiropas Audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatoru grupas (*ERGA*) publikācijas “Analysis and recommendations concerning the regulation of vloggers” (*ERGA*, 2021. gads), “How to identify and localise vloggers and regulate their commercial communication?” (*ERGA*, 2022. gads), “Learning from the practical experiences of NRA’s in the regulation of vloggers” (*ERGA*, 2023. gads) un Eiropas Audiovizuālās observatorijas ziņojumu “Mapping report on the rules applicable to video-sharing platforms - Focus on commercial communications” (2022. gads).

15. Digitālo pakalpojumu aktā ⁵ ir ietverti saskaņoti noteikumi un pienākumi tiešsaistes platformu nodrošinātājiem, kurus ietekmētāji bieži vien izvēlas kā satura izplatīšanas līdzekli, attiecībā uz nelikumīgu un kaitīgu saturu, kas tiek izplatīts ar to pakalpojumu starpniecību, tostarp dezinformāciju, nepilngadīgajiem un citām neaizsargātām grupām kaitīgu saturu, un viltotu preču pārdošanas veicināšanu, kā arī noteikumi par komerciāla satura pārredzamību. Tādējādi Digitālo pakalpojumu akts ietekmē to, kā ietekmētāji var izmantot tiešsaistes platformas sava satura izplatīšanai.
16. Mākslīgā intelekta (MI) aktā ⁶ ir paredzēti saskaņoti noteikumi, kuru mērķis ir aizsargāt veselību, drošību un pamattiesības, kā arī demokrātiju, tiesiskumu un vidi pret MI kaitīgo ietekmi, vienlaikus veicinot uzticamu un cilvēkcentrētu MI un atbalstot inovāciju. Ietekmētājiem, kuri satura veidošanas procesā var izmantot MI, tas uzliek pienākumu atturēties no konkrētām aizliegtām MI praksēm, informēt savu auditoriju, ja viņi mijiedarbojas ar MI sistēmu, un skaidri marķēt dziļviltojumus.
17. Regula par politiskās reklāmas pārredzamību un mērķorientēšanu ⁷ attiecas uz ietekmētājiem, ja tie nodrošina politisko reklāmu saskaņā ar regulu. Tajā ir noteikti ietekmētāju pienākumi iekļaut marķējumu un sniegt citu informāciju par savām reklāmām, kas tiešsaistes platformu nodrošinātājiem ir jāveicina, un tas ietekmē to, kā ietekmētāji var izplatīt šāda veida saturu.

⁵ OV L 277, 27.10.2022., 1. lpp.

⁶ OV L...

⁷ OV L...

18. Eiropas Mediju brīvības akts (*EMFA*) ⁸ paredz kopīgus noteikumus mediju pakalpojumu iekšējā tirgus pienācīgai darbībai, vienlaikus aizsargājot neatkarīgu un plurālistisku mediju vidi, un tas var ietekmēt ietekmētāju darbības, piemēram, ja ietekmētāji ir kvalificēti kā mediju pakalpojumu sniedzēji.
19. Vispārīgā datu aizsardzības regula (VDAR) ⁹ paredz noteikumus par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un aizsardzību un noteikumus par personas datu brīvu apriti. Šie noteikumi var ietekmēt ietekmētāju darbību.
20. Uz ietekmētāju komercdarbību attiecas Eiropas tiesību akti patērētāju tiesību aizsardzības jomā, piemēram, Negodīgas komercprakses direktīva (NKPD) un Patērētāju tiesību direktīva (PTD), ja tie popularizē vai iesaka uzņēmumus vai preču zīmes, reklamē produktus vai tiešsaistē pārdod pakalpojumus patērētājiem. NKPD paredz, ka visa komerciālā saziņa ir skaidri jāatklāj patērētājiem neatkarīgi no tā, kāda tehnoloģija vai kanāls tiek izmantots šādai saziņai starp uzņēmēju un patērētāju. Tā arī aizliedz ietekmētājiem nepatiesi radīt priekšstatu par sevi kā patērētāju un paust jebkādas tiešas pamudinājumus bērniem iegādāties produktus.
21. Eiropas intelektuālā īpašuma tiesību akti nodrošina ietekmētājiem rīkus, lai aizsargātu un popularizētu viņu darbu, vienlaikus atbalstot viņu radošumu. No otras puses, intelektuālā īpašuma tiesību akti aizliedz ietekmētājiem bez atļaujas reproducēt vai publiskot citu radītu saturu, ko aizsargā autortiesības un/vai blakustiesības.

⁸ OV L...

⁹ OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.

22. Eiropas stratēģijas “Bērniem labāks internets” (*BIK+*)¹⁰ mērķis ir nodrošināt, ka jaunajā digitālajā desmitgadē nepilngadīgie tiek aizsargāti, cienīti un tiešsaistē viņiem tiek nodrošinātas iespējas saskaņā ar Eiropas digitālajiem principiem¹¹. Tas ietver pasākumus ar mērķi atbalstīt nepilngadīgajiem drošu un vecumam atbilstošu pieredzi sociālajos medijos un video koplietošanas platformās, digitālo iespēju nodrošināšanu un bērnu un jauniešu aktīvu līdzdalību.
23. ANO Konvencijā par bērna tiesībām (*UNCRC*) ir atzītas bērnu, tostarp nepilngadīgo ietekmētāju, tiesības, piemēram, tiesības uz privātumu un tiesības uz aizsardzību pret ekonomisku izmantošanu.
24. Eiropas Savienība veicina Eiropas iedzīvotāju, tostarp nepilngadīgo, medijpratību, izmantojot tādus politikas pasākumus un instrumentus kā programma “Radošā Eiropa”¹², *Erasmus+*¹³, Eiropas Solidaritātes korpus¹⁴, Digitālās izglītības rīcības plāns¹⁵ un AVMPD, piemēram, ar medijpratības pasākumiem, kas pieņemti valsts līmenī, un atbalstot Eiropas Digitālo mediju observatoriju un tās reģionālos centrus visā Savienībā.
25. Eiropas Komisijas izveidotais Ietekmētāju juridiskais centrs (*ILH*) ietver materiālu kopumu, tostarp videomācību kursus, rakstiskus juridiskus kopsavilkumus un pārskatus par svarīgiem tiesību aktiem un lietām, kā arī saites uz attiecīgajām valstu patērētāju tiesību aizsardzības iestādēm un citus resursus. Pateicoties šiem resursiem, ietekmētāji un sabiedrība kopumā var iepazīties ar Eiropas patērētāju aizsardzības standartiem, kas jāpiemēro, reklamējot, pārdodot preces un sniedzot pakalpojumus.

¹⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/lv/policies/strategy-better-internet-kids>

¹¹ Eiropas deklarācija par digitālajām tiesībām un principiem digitālajai desmitgadei (OV C 23, 23.1.2023, 1. lpp.).

¹² OV L 189, 28.5.2021., 34. lpp.

¹³ OV L 189, 28.5.2021., 1. lpp.

¹⁴ OV L 202, 8.6.2021., 32. lpp.

¹⁵ COM/2020/624 final

AICINA DALĪBVALSTIS ATTIECĪGAJOS LĪMENOS:

26. apsvērt ietekmētāju pieaugošo nozīmi globālajā mediju ekosistēmā un attiecīgā gadījumā esošo instrumentu piemērošanu, kā arī medijpratības iniciatīvu pielāgošanu ietekmētājiem un viņu auditorijām;
27. atvieglot politisko dialogu ar ietekmētājiem, tostarp ar augošo pārstāvības organizāciju starpniecību;
28. censties nodrošināt, ka ietekmētāji saprot un ievēro attiecīgos valsts un Eiropas tiesību aktus, tostarp iepriekš minētos tiesību aktus, padarot piemērojamus noteikumus pieejamus viegli pieklūstamā un saprotamā veidā;
29. atbalstīt jaunās pārstāvības organizācijas, lai sistemātiski palielinātu ietekmētāju informētību par viņu lomu mediju ekosistēmā un ietekmi uz auditoriju;
30. atbalstīt konsekventu saskaņotas pieejas izstrādi, lai uzlabotu ietekmētāju medijpratības prasmes un atbildīgu uzvedību ar reāli īstenojamām darbībām, piemēram, apmācības programmām, izpratnes veicināšanas kampaņām un iniciatīvām, kas stiprina viņu analītisko un kritisko domāšanu;
31. izpētīt iespējas apmainīties ar labo praksi starp organizācijām, kas veic ietekmētāju atbalsta funkcijas, piemēram, jaunajām pārstāvības organizācijām un ietekmētāju aģentūrām, izmantojot tādas iniciatīvas kā diskusiju forumi vai zināšanu centri.

AICINA EIROPAS KOMISIJU:

32. apsvērt saskaņotu pieeju ietekmētājiem visās attiecīgajās politikas jomās, galveno uzmanību pievēršot atbildīgai rīcībai, tostarp, veicinot Eiropas mēroga pašregulācijas mehānismus, ņemot vērā viņu juridiskās saistības un tiesības, kā arī stiprinot viņu medijpratības prasmes un atbildīgu uzvedību nolūkā veicināt digitālo labbūtību un veselīgu tiešsaistes praksi;
33. izpētīt pašreizējā atbalsta potenciālu ES fondu un ES programmu ietvaros, kas saistīti ar mediju izglītību un medijpratību, lai atbalstītu organizācijas, kas strādā pie tā, lai uzlabotu ietekmētāju medijpratības prasmes un atbildīgu uzvedību, kā arī izpētītu sinerģiju starp šiem instrumentiem;
34. censties pastāvīgi aktualizēt *ILH* ar norisēm ES mediju politikā, kas attiecas uz ietekmētājiem, un informāciju par tiesību aktiem izklāstīt viegli piekļūstamā un saprotamā veidā, piemēram, sazinoties ar ietekmētājiem viņu valodā; izpētīt veidus, kā iekļaut informāciju par iniciatīvām, kas uzlabo ietekmētāju medijpratības prasmes un atbildīgu uzvedību, piemēram, apmācības programmas, rīkus un materiālus;
35. *BIK+* stratēģijas kontekstā apsvērt ietekmētāju iesaidi uz nepilngadīgajiem un nepilngadīgo ietekmētāju stāvokli un ietekmi uz viņu labbūtību.

AICINA EIROPAS KOMISIJU UN DALĪBVALSTIS TO ATTIECĪGAJĀS KOMPETENCES JOMĀS UN PIENĀCĪGI IEVĒROJOT SUBSIDIARITĀTES PRINCIPU:

36. izstrādāt politiku un instrumentus, lai veicinātu ietekmētāju atbildīgu rīcību pret savu auditoriju, vienlaikus turpinot iniciatīvas, kuru mērķis ir stiprināt ietekmētāju auditorijas medijpratību un digitālo pratību;
37. attiecīgos veidos mudināt un atbalstīt jaunas pārstāvības organizācijas, ietekmētāju aģentūras, zīmolus un citus attiecīgos dalībniekus pašregulējuma struktūru vai mehānismu izveidē, tostarp iespējama ētikas kodeksa vai līdzīgu iniciatīvu izstrādē ietekmētājiem;
38. iesaistīt ietekmētājus to mediju politikas aspektu izstrādē, kuri varētu viņus ietekmēt;
39. veicināt zināšanu veidošanu un pētniecību par nepilngadīgo ietekmētāju stāvokli un labbūtību un ietekmētāju lomu mediju ekosistēmā, tostarp viņu ietekmi uz sabiedrību un jo īpaši uz nepilngadīgajiem, cita starpā pamatojoties uz pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” un pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” projektu rezultātiem ¹⁶;
40. izvērtēt to pasākumu rezultātus, kas veikti, lai atbalstītu ietekmētājus un atvieglotu labas prakses apmaiņu attiecībā uz atbalstu ietekmētājiem visās dalībvalstīs;
41. nodrošināt, ka *BIK+* stratēģijā paredzētie pasākumi, kas vērsti uz nepilngadīgajiem, arī turpmāk dod vecākiem un pasniedzējiem pilnvērtīgas iespējas, nodrošinot pareizos rīkus, un iet kopsolī ar pastāvīgi mainīgo digitālo vidi, kā arī aptver iesaisti uz ietekmētājiem un viņu radīto ietekmi;
42. apsvērt iespēju pārdomāt sekas, ko rada tas, ka ietekmētāji arvien plašāk izmanto mākslīgo intelektu, un marķēšanas prasību īstenošanu saskaņā ar MI aktu.

¹⁶ Piemēram, DIACOMET – <https://cordis.europa.eu/project/id/101094816>.

Definīcijas

Šajos Padomes secinājumos:

“ietekmētāji” ir tiešsaistes satura radītāji, kas publicē saturu sociālajos medijos vai video koplietošanas platformās, ar kuru starpniecību viņi ietekmē sabiedrību, sabiedrisko domu un auditorijas personīgos uzskatus, un tas bieži izpaužas, izmantojot viņu uz autentiskumu balstītās attiecības ar auditoriju. Ietekmētājiem bieži vien ir komerciāli nolūki, un viņi sadarbojas ar komerciāliem dalībniekiem, izmantojot dažādus uzņēmējdarbības modeļus monetizācijas nolūkos. Ietekmētāji var iesaistīties arī bezsaistes darbībās, piemēram, patronāžā, tikšanos un sarunu pasākumos un produktu līnijās. Uz šādām bezsaistes darbībām šie Padomes secinājumi neattiecas;

“nepilngadīgs ietekmētājs” (angļu val. *kidfluencer* jeb *kid influencer*) ir ietekmētājs, kas jaunāks par 18 gadiem.
